

ПОЛІСЕМІЯ В ТЕКСТІ: ТИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІЇ

У статті аналізуються основні типи реалізації полісемії у художньому тексті і пропонується їх класифікація.

Явище мовленнєвої полісемії пов'язане з основними проблемами лексичної семантики, контекстології, лінгвістики тексту. У вітчизняній лінгвістиці склалися контекстологічні концепції Н.Н. Амосової [1], Г.В. Колшанського [2], сформульовано "закон комплементарності мови", в якому відображено взаємозв'язок багатозначності й контексту [2:62]. Виходячи з тези про релятивну природу значення, Д.Н. Шмельов запропонував концепцію дифузних значень полісемантичних слів у мові й мовленні [3]. Але недостатньо дослідженими залишаються питання про комунікативно-функціональне навантаження лексичної полісемії та видів лексико-семантичних варіантів у різних типах текстів, про системне спрямування типів лексичних значень на виконання певних текстових функцій, про відношення між семантичними варіантами багатозначних слів, які реалізуються в межах мікро- й макротексту.

Як виявив Р. Якобсон [4], мовленнєва багатозначність (ambiguity) – одне з головних понять теорії поетичного (в широкому значенні) використання мови. У поезії слово має функціональну автономію, більшу самостійність, аніж в інших типах тексту.

У лінгвістиці обґрунтованим є теоретичне положення про семантику слова, що дає змогу пояснити багатозначність слова в мовленні, виходячи з його мовних характеристик, з урахуванням специфіки мовленнєвого акту [5:5]. Ф.А. Литвин розрізняє дві можливості: "Мовленнєва багатозначність може бути випадковою, ненавмисною... або навмисним, свідомим використанням багатозначності слова" [5:2].

Мовленнєва багатозначність безпосередньо пов'язана з поліфункціональністю контексту щодо актуалізованого слова. Взаємодіючи з полісемантичним словом, контекст виконує три основні функції: зняття, нейтралізації полісемії (контекст виступає при цьому як ідентифікатор і актуалізатор відповідного лексико-семантичного варіанту); збереження неоднозначності, багатозначності (відоме також як подвійна актуалізація, амбівалентність, двохплановість висловлювання); розвитку полісемії (через введення цього семантичного варіанту до нового, незвичного оточення, часто – до так званого стилістичного контексту). Саме третя функція контексту є одним із визначальних факторів у механізмі семантичної деривації [6].

Для повної семантичної характеристики слова необхідно брати до уваги його синтагмо-полісемію та парадигмо-полісемію [7:96]. Синтагмо-полісемія ґрунтується на сполученнях слова в тексті: чим більше різних слів сполучаються із тим, яке розглядається, в заданому об'ємі виявлених у тексті сполучень, тим більш широкою є багатозначність слова в синтагматичному плані мови. Парадигмо-полісемія встановлюється за даними словників про кількість значень слова [7:96].

Взаємодію слова й тексту (висловлювання як його мінімуму) можна вивчати, дотримуючись різних підходів: семасіологічного (від форми слова до змісту тексту), ономасіологічного (від задуму, розуміння до способів його словесного вираження), семантико-категоріального (вихідна позиція – семантична категорія, в нашому випадку – полісемія та її реалізація в тексті).

Функціональний аналіз лексичної багатозначності передбачає дослідження парадигмо- й синтагмо-полісемії. Питання про умови й типи реалізації полісемії в тексті необхідно вирішувати, враховуючи закономірності й кореляції, які відображають взаємостосунки між значенням слова й семантичною структурою висловлювання (тексту).

Виділені за останній час типи інформації в тексті (змістово-фактична, змістово-концептуальна й змістово-підтекстова) являють собою ніби дзеркальне відображення трьох семантичних аспектів слова: денотативного, сигніфікативного й конотативно-прагматичного [8:27-28]. Тексти, звичайно, створюються на основі різних лексичних і граматичних засобів, але домінують у кожному з трьох видів інформації відповідні типи лексичних значень.

Ще одна кореляція стосується структури висловлювання й лексико-семантичних мікросистем багатозначних слів. Між цими сутностями існують відношення паралелізму, ізоморфізму на логіко-семантичному рівні, які проявляються в наявності загальних семантичних (ономасіологічних) категорій діяча, дії, ознаки й т.п. Функціональний аналіз полісемії підтверджує цей своєрідний "ізоморфізм" синтагматики й парадигматики.

При виявленні типів внутрішньотекстових відношень між лексико-семантичними варіантами одного й того самого полісеманта, ми спираємося на принципове положення, висловлене В.В. Виноградовим: "Незалежно від його даного уживання слово присутнє в свідомості з усіма своїми значеннями, з прихованими й можливими, які готові з першого приводу вплинути на поверхню" [9:17]. Одержані під час асоціативного експерименту дані психолінгвістів про те, що різні семантики одного й того самого полісеманта зберігаються в різних "комірках" нашої мовної пам'яті, не відміняють вказане положення, оскільки між "комірками" існує постійний і міцний взаємозв'язок. Поза тим, при активному "метасеміотичному" використанні мови в художній творчості (наприклад, М. Цветаєва в російській поезії, І.Р. Бехер, Г. Кант, Г. де Бройн у німецькій прозі) кожне слово оточене багатим ореолом зв'язків і асоціацій за значенням і формою.

"Симультанну" присутність мікросистеми багатозначного слова в мовній свідомості доводять стилістичні дослідження, які виявляють, що при актуалізації одного зі значень слова в мовленні "решта значень усуваються не повністю, а існують як певне стилістичне тло" [10:120]. Аналіз текстів художньої прози доводить, що

полісемія та омонімія, об'єднані широким поняттям багатозначності, відіграють при сприйманні тексту більш важливу роль, ніж антонімія та синонімія.

Розглянемо типи міжсемемних відношень (в межах багатозначного слова) й міжлексемних взаємодій, пов'язаних із полісемією, що реалізуються в текстах художньої літератури.

1. У тексті (частіше в одному висловлюванні й більш рідко – в надфразовій єдності) використовуються різні семантичні варіанти одного слова. Іменники реалізують метонімічні моделі, наприклад "діяч – дія", "твір (предмет) – заклад", "загальне – спеціальне поняття":

"Doch ehe Groth den weiteren Teil des Berichts gedanklich an sich ziehen konnte, ibernahm die Leitung wieder die Leitung" (J. Becher. Abschied).

"Die frühere Fassung der kleinen Oper Jean-Jacques "Der Dorfprophet" gefalle ihm besser als die neue, die jetzt an der Pariser Oper spielten" (L. Feuchtwanger. Goya oder Der arge Weg der Erkenntnis).

"Da schien mir für einen Augenblick meine Schwimmerei kein Ziel zu haben, trotzdem bei den Wettkämpfen eine Tafel das Ziel anzeigte" (J. Becher. Abschied).

Класичним прикладом актуалізації різних значень слова-полісеманта в мікротексті є анекдоти, в яких відбувається підміна одного семантичного варіанту іншим, із чого й виникає комічний ефект:

"Umland war bekannt dafür, dass er sehr kurze Briefe schrieb. Einmal behauptete er bei Tisch, dass jedes Ding zwei Seiten habe. Da lächelte seine Frau und meinte: "Deine Briefe, mein Lieber, die haben immer nur eine Seite" (A. Buscha, J. Buscha. Sprachscherze für den Ausländerunterricht).

2. У багатозначних дієслів і прикметників частіше, ніж у іменників, наявне зміщення різних семем в одній і тій самій словоформі. Цей тип реалізації полісемії в тексті можна назвати функціонально-семантичним синкретизмом. Таке явище виступає при однаковому керуванні дієслова в різних лексико-семантичних варіантах:

"Die Bedienten trugen schwarze Jabots und Trauermienen nach dem Tod von Rousseau" (L. Feuchtwanger. Goya oder Der arge Weg der Erkenntnis) (об'єкти: конкретне – абстрактне);

"Hans Miklas trainierte zdh, bekam kleine Rollen und unterhalb der Backenknochen immer schwärzere Lücher" (K. Mann. Mephisto) (дія – фізичний стан);

"Ungewaschen, ungekämmt trat Irene in die Küche und in sein Leben" (G.de Bruyn. Preisverleihung) (конкретне – абстрактне).

Якщо семема дієслова мають різне управління, дієслово повторюється:

"Ihre Mutter floh den Luxus nicht, sie floh in den Luxus" (G. de Bruyn. Preisverleihung) (уникати – знайти порятунку у чомусь);

"Das paЯte nicht zu David Groth, paЯte ihm nicht" (H. Kant. Das Impressum. Rytten und Leuning) (пасувати – годитися, влаштовувати).

3. Розповідним типом відношень між лексико-семантичними варіантами полісеманта в тексті є взаємодія синтаксично вільного й фразеологічно зв'язаного уживання одного й того самого слова (зазвичай у різних значеннях). На такій кореляції будується гра слів. Наприклад:

"Mann, war der Hund dömlich! Mein Vater hat sich alle Mühe gegeben, ihn scharf zu machen, aber alles, was er davon hatte, war ein toter Hund" (H. Kant. Die Aula. Rytten und Leuning).

"Komm, ich mach dir Licht. Und es war, als erfüllte die Mutter das Zimmer mit ihrem Licht" (J. Becher. Abschied).

Ключовими словами можуть бути дієслова:

"Und manche kommen ins Schielen, wenn ein Minister kommt, und manche kommen in langwöhrendes Stottern, wenn man ihnen mit einem Ministerposten kommt" (H. Kant. Das Impressum. Rytten und Leuning)

4. Переносні (вторинні) значення зближуються й протиставляються в тексті, що показує тісний взаємозв'язок полісемії й антонімії в мовленнєвій реалізації мовної системи. В одному мікротексті зустрічаються переносні значення, які підлягають або синонімічному зближенню, або протиставленню.

Можливі різні комбінації тематичної приналежності основного значення й співвідношення переносних значень у мікротексті:

- основні значення однієї тематичної групи виступають у вторинних значеннях як "контекстуальні антоніми": Hand, Kopf (частини тіла) – "Unser Land braucht alle Hände. Aber braucht es nicht auch alle Köpfe?" (H. Kant. Die Aula. Rytten und Leuning) (фізична – розумова праця та її представники); Lamm, Wolf (тварини) – "Als Mensch war der Bьhksenmachermeister Treder ein Lamm, als Bьhksenmachermeister war er ein reiЯender Wolf" (H. Kant. Das Impressum. Rytten und Leuning) (покірливість – агресивність, пор. вовки й вівці);

- слова однієї тематичної групи у вторинних значеннях зближуються в мікротексті як синоніми (пор. назви мінералів, гірських порід у значенні "гроші": Bims, Flins, Gips, Kohlen і под.): Bьhne, Haus (споруди, будівлі) – "Der alte Vorkdmpfer einer geistigen Bьhne müЯte es gramvoll mit ansehen, dass in seinem Hause Schwdnke und Operetten das ernste Stьck zu verdrngen begannen" (K. Mann. Mephisto) (Bьhne, Haus = Theater);

- первинні значення належать до різних тематичних груп, вторинні значення в мікротексті протиставляються: "Die Butter wird knapp, aber Kanonen sind wichtiger" (K. Mann. Mephisto) (про підготовку Германії до війни, пор. Kanonen statt Butter війна – добробут, мир); "Wenn er Maharaja von Eschnapur ist, fьhrt er Elefant und nicht mehr Wolga!" (H. Kant. Das Impressum. Rytten und Leuning) (екзотичний – "цивілізований" транспорт);

- первинні значення – різні тематичні групи, вторинні значення зближуються як синоніми: "Hitlerdeutschland organisierte ein Netz von Spionen" (K. Mann. Mephisto); "Trotz der Bьberwachung durch eine Armee von Spitzeln" (K. Mann. Mephisto) (сітка, армія шпигунів – велика кількість).

Цей тип реалізації полісемії демонструє, що гіпоніми в парадигматичному й синтагматичному контексті "перетворюються" на синоніми й антоніми (пор. словотвірні синоніми Erdapfel – Erdbirne, Klatschschwester –

Klatschtante). При актуалізації мови в мовленні ієрархічні відношення трансформуються у функціональні (у випадку синонімії – ізофункціональні).

5. Продуктивним типом реалізації полісемії є взаємодія в одному мікротексті лексичної багатозначності й словотвору. Семантичні відношення є такими, що в простому слові й другому елементі композиту (кореневої частини деривату) реалізуються різні значення полісеманта. Постає дериваційно обумовлена гра слів. Наприклад: "*Bei Hettstedt hatte er Xaver mit einer Mauser geschossen und war mit einer Parabellum ins Bein geschossen worden, in Neukylln hatte er mit einem Stuhlbein hantiert, und eines Stuhlbeines wegen war seine Nase nicht mehr ganz gerade...*" (J. Becher. *Abschied*) (нога – ніжка стільця); "*Man war Kunig beinahe, wenn man Schützenkunig war...*" (H. Kant. *Das Impressum. Ritten und Leuning*) (король – найкращий стрілець, "король стрільців").

Типовим випадком мовленнєвої реалізації полісемії є скорочення складного слова компонента (зазвичай такого, якому можна дати визначення), що як самостійний елемент словника відзначається багатозначністю (*Eisenbahn* → *Bahn*): "*Was sdufst du die ganze Leitung aus! Kerl!*" (J. Becher. *Abschied*) (*Wasserleitung*).

6. У сучасному слововживанні формуються нові поняття, нові значення слів або відтінки значень. Контекст виконує в таких випадках функцію розвитку полісемії. У художніх текстах процес неологізації лексики (на рівні нових семем) відбувається не так активно й очевидно, як у науково-технічній прозі. Наприклад: *Papiere* – рукописи: "*Machen Sie die Papiere zu Geld, solange sie noch ihren Wert haben*" (L. Feuchtwanger. *Narrenweisheit oder Tod und Verklärung des Jean-Jacques Rousseau*) (тут: рукописи Руссо); *Messer* – лезо: "*Weil der Vater es fertigbrachte, mit dem scharfen Messer sich nicht zu schneiden. Er bleckte, das Messer ansetzend, andachtsvoll in den Spiegel*" (J. Becher. *Abschied*).

Нові значення слів (відтінки значення) формуються на основі стійких словесних комплексів шляхом автономізації їх компонентів: *Galle* – перен. "жовч"; "лють, злість": "*Galle regt sich bei ihm, ihm kocht die Galle*" (H. Kant. *Die Aula. Ritten und Leuning*) (його охопила лють).

7. Відповідно до комунікативної інтенції автора, слова в звичному або новому контексті можуть набувати індивідуальних авторських асоціацій: "*Ringelmatz erzählte aus seinem Leben. Da staunte eine Zuhörerin: 'Sie haben wirklich ein wechselvolles Leben hinter sich!'*" – "*Stimmt*", sagte er" (A. Buscha, J. Buscha. *Sprachscherze für den Ausländerunterricht*) (бурхливе, наповнене подіями і "наповнене вексялями" життя).

8. Особливим типом реалізації багатозначності в тексті є обігравання власних імен. У німецькій мові часто можна зустріти формальний збіг власних імен і загальних (пор. прізвища *Berg, Hirt, Koch, Müller, Sorge, Wagner*). На цьому збігові будується комічний ефект багатьох історій і анекдотів. Висловлювання Бетховена про Баха: "*J.S. Bach – kein Bach, sondern ein Meer!*" Епізод із життя Г. Гауптмана: "*Vor einer Premiere hürte der große Dramatiker in der Halle des Hotels zwei Damen sprechen. Da sagte eine zur anderen: 'Hier sitzt er ja, wie Goethe sieht er aus. Er mußte nur anders heißen. Meine Waschfrau ist auch eine geborene Hauptmann'*". Da trat er an ihren Tisch, verbeugte sich und sagte: "*Gnädige Frau, wenn mein Stück Erfolg haben sollte, werde ich die Regierung bitten, daß ich mich Oberst nennen darf*" (A. Buscha, J. Buscha. *Sprachscherze für den Ausländerunterricht*).

9. У макротексті зустрічається такий тип реалізації полісемії, коли в тканині художнього твору використовується лейтмотивне (ключове) слово в різних значеннях або ж на тлі інших домінує одне значення, найбільш актуальне для заданої тематики.

У романі І. Бехера "Прощання" одним із ключових слів є *Klasse*, що спочатку виступає у значеннях "клас (учні)", "класна кімната", а наприкінці книги в міру прозріння головного героя все більше актуалізується значення "клас суспільний".

У романі Т. Манна "Будденброки" Ганно і його друг Кай називають прусську гімназію *Anstalt* (слово має значення "навчальний заклад", "психлікарня", "в'язниця"). Така характеристика школи ніби підготовлена попередніми подіями в романі: зять Тоні – Вайншенк потрапляє до в'язниці (*Strafanstalt*), її брат Кристіан опиняється в божевільні (*Irrenanstalt*). Полісемія ключового слова та її реалізація в тексті – один із засобів лексичної когезії.

10. Порівняно рідко можна зустріти такий тип реалізації полісемії, як потенційна (латентна) двозначність, двохплановість слова (словоформи), яка, можливо, не "запрограмована" автором, але цілком може сприйматися читачем: "*Alle erhoben sich und standen schweigend, als Professor Vogel die Klasse verließ*" (J. Becher. *Abschied*) (вийшов із класу й залишив клас учнів); "*Der Vertreter vom Betrieb Hohes Ziel, dem Suhler Jagdaffenbetrieb, war leicht zu finden*" (H. Kant. *Das Impressum. Ritten und Leuning*) ("висока ціль" – задача; інше значення, що "впливає" у зв'язку з полюванням і мисливськими рушницями – "ціль, мішень").

Підсумовуючи, відзначимо, що полісемія, яка реалізується в тексті за одночасного вживання різних семем однієї лексеми та у взаємодії з синонімією, антонімією, фразеологією й словотвором, виконує цілий комплекс комунікативно-прагматичних функцій. Дослідники виділяють такі функції, як підвищення експресивності висловлення, створення комічного ефекту, відтворення забутих зв'язків між значеннями, оформлення мовленнєвої характеристики персонажів і авторського мовлення. До них додамо наступні функції: здійснення лексичної когезії у фразі, між абзацами й у макротексті (ключові слова); ефект обдуреного сподівання; відновлення внутрішньої форми власних імен; метамовна функція.

Вкажемо й на більш загальні, семіотичні функції полісемії. Це збільшення глибини тексту шляхом розширення асоціативно-метафоричного поля слів і їх значень; підвищення рівня знаковості й інформативності тексту за рахунок актуалізації мовної форми, внаслідок чого форма мовних одиниць стає змістовно значимою; посилення асиметрії між планом зображення й змістовим планом тексту, що призводить до зростання концептуального й емоційного потенціалу тексту, до можливості його нового прочитання й "реінтерпретації".

У сучасній німецькій мові (в художній і діловій прозі) реалізуються різні моделі полісемії, що призводить до розширення синтагматичних зв'язків слів і зміни їх значень. Модель "теорія – практика" демонструє перехід від абстрактних до конкретних понять: назви наукових дисциплін означають прилади, пристрої, прийоми, певним чином характеризують конкретні дії й предмети: *"Man muß eine Maschine haben, ein Tyrometer, so einen Apparat mit Kybernetik, mit Mikrophon und einer Skala"* (H. Kant. *Die Aula. Ritten und Leuning*).

Важливим комунікативним фактором полісемії є тенденція до "номіналізації" художньої прози. Протиставлення художніх і наукових текстів за ознакою "конкретність – абстрактність" дещо згладжується за рахунок зростання ролі іменників у белетристиці. Посилення позицій іменників і субстантивних утворень – одна з тенденцій розвитку сучасної німецької мови [11:152]. Особливо часто вживаними в художній прозі є словосполучення, що об'єднують конкретні й абстрактні назви: *das Licht der Vernunft, die Flamme des Wahnsinns, die Stimme des Herzens, ein Schleier von Traurigkeit*. Такі словосполучення становлять собою трансформації висловлень: *er war in Zorn entbrannt – die Flammen des Zornes, sein Entsetzen brach mehrmals aus – Ausbrüche des Entsetzens*.

Сполучення типу *die Stimme der Angst, ein Funken von Begabung* є показовими з тієї точки зору, що вони зближують два полюси – конкретність і абстрактність – через образно-переносне значення іменника, який своїм прямим значенням вказує на конкретний, чуттєво сприйманий предмет або явище (*Licht, Flamme, Funken, Stimme*). Більш рідко можна спостерігати зворотню послідовність – абстрактна ознака + конкретний предмет: *die Fülle des Haares, der Zauber dieser Situation*.

У мікротексті спостерігаємо перенесення ознаки з одного об'єкту на інший. У реченні *"Er schlug die Augen auf und blickte in einen fragenden Kreis von Gesichtern"* (S. Lenz. *Der Mann im Strom*) ознака *fragend* відірвалася від свого носія *Gesicht* (й наступного *Mensch*) і приєдналася до іншої ознаки того самого носія – *Kreis (von Gesichtern)*, разом із ним слову *Kreis* приписується сема істоти.

Інші процеси впливають на виникнення словосполучень типу *die Qual der Fragen (die Fragen quälen ihn → quälende Fragen → Qual der Fragen)*. Тут відбувається "субстантивація" ознаки, перетворення її на активну субстанцію.

Таким чином, у мовній системі наявні семантичні ознаки (семи) різного ступеня активності й рухомості. Найбільш мобільними семемами (в складі іменників) можна вважати семи конкретності – абстрактності й істоти (особистості).

Особливий вплив на рух сем у тексті й семантичні перенесення, на формування відтінків і нових семем (полісемії) мають сильні функціонально-семантичні позиції в мікро- й макротексті. Найважливіші з них: заголовок, епіграф, кінцівка, протиставлення в асоціативно-метафоричному полі, предикатив-характеристика, ідентифікація + оцінка (з вказівним займенником), звернення, емпіфаза, вигук (*Klasse! Чудово! Близько!*), заперечення при іменнику (*kein Aas, keine Idee, kein Funken Begabung*).

Комунікативний характер полісемії підтверджується (поруч із відображенням структури ситуації в мікросистемі полісеманта) таким фактором мови, як порядок слів у реченні. Порівняння німецького й українського порядку слів у простому реченні (укр. підмет – присудок + доповнення, обставини; нім. "рамка": підмет – змінювана частина присудка + доповнення, обставини – незмінна частина присудка) виявляє, що в українській мові думка розгортається від загального (S + V) до конкретного, а в німецькій – від частин до цілого (присудок завершує висловлювання). Таким чином, відображається співвідношення між мовою та мовленням (мова, парадигматика – рух від конкретного до загального, мовлення, синтагматика – перехід від загального (задуму) до конкретного, до його втілення). Порівняльні дослідження й раніше виявляли високу "синтагматичність" української мови й високу "парадигматичність" німецької. Звідси висновок, підтверджений рядом інших факторів і залежностей, – німецька лексика, в тому числі й полісемія, має більш "парадигматичний", регулюючий характер, аніж українська. Однією з найважливіших причин цього є надзвичайна продуктивність німецького словотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1983. – 190с.
2. Колшанский Г.В. Проблемы коммуникативной лингвистики // Вопросы языкознания. – М., 1979. – С.23-29.
3. Шмелев Д.Н. Проблемы семантического анализа лексики. – М.: Наука, 1989. – 168 с.
4. Якобсон Р. Работы по поэтике: Переводы. – М.: Прогресс, 1987. – 464 с.
5. Литвин Ф.А. Речевая многозначность слова: Автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – М., 1978. – 24 с.
6. Ольшанский И.Г. Лексическая полисемия и ее реализация в тексте // Научные труды МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1983. – Вып. 217.
7. Плотников Б.А. Дистрибутивно-статистический анализ лексических значений. – М.: Просвещение, 1989. – 160с.
8. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Высшая школа, 1991. – 210с.
9. Виноградов В.В. О языке художественной прозы: Избранные труды. – М.: Наука. 1980. – 360с.
10. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. – Л.: Просвещение, 1981. – 295с.
11. Ярнатовская В.Е. Квантитативный анализ существительных в тексте // Научные труды МГПИИЯ им. М.Тореза. – М., 1983, вып. 217.

Матеріал надійшов до редакції 10.04.01 р.

Соколовская С.Ф. Полисемия в тексте: типы реализации и функции.

В статье анализируются основные типы реализации полисемии в художественном тексте и предлагается их классификация.

Sokolovska S.F. Polysemy in the Text: Types of Realization and Its Functions.

The article deals with the analysis of the main types of realization of polysemy in a literary text and contains their classification.